

schapsbank. In ons land zijn de waterschappen groot genoeg om hun installaties te gelde te maken.

Op pagina 4

Fiscaal loepzuivere regeling

nog een keer zien - en hoe! Zon, een strakblauwe lucht, weinig tot geen wind en een temperatuur van rond de 20 graden. Het Spookverlaat tussen Alphen en Hazerswoude, in het groene hart van Holland, doet zijn naam geen eer aan. Niks spoken, of het moet het waas over het weiland zijn dat in de verte een associatie in die richting oproept. Voor de koe enerzijds en de fietsers anderzijds is het gewoon volop genieten.

Overall in het land trokken de mensen erop uit om van de vernieuwendheid laatste

een van de meest rustig de stad in wilde, moest zich wassen. laven. Op de terrassen was het dringen voor een plaatsje. Maar de kaler laat zich niet in de maling nemen. Vandaag is het afgelopen met de zonneschijn. Regen dringt op en de wind wakkert aan. En de temperatuur is écht oktober.

Foto Hans Kouwer

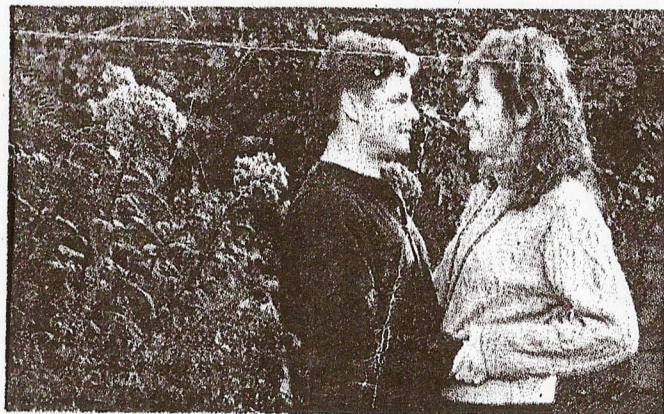
'Depressie door verstandskies'

Van een onzer verslaggevers
Rijswijk - Het doorbreken van een verstandskies kan depressiviteit opwekken, soms zelfs zelfmoordneigingen. Dat blijkt uit een onderzoek van de Praktijk voor Poliklinische Stoorvelddiagnostiek in Soest en de Rijksuni-

versiteit Leiden.
Het doorbreken van de verstandskies is volgens de onderzoekers te vergelijken met het krijgen van de eerste melktandjes. De verschijnselen treden vooral op bij jongeren in de leeftijd tussen 15 en 25 jaar.

Het is niet ondenkbaar dat er in de periode dat de verstandskies doorbreekt een voortdurende prikkeling optreedt van de hersencentra die verantwoordelijk zijn voor het gevoelsleven. Het doorbreken wordt nog bemoeilijkt doordat de mens door zijn

eetgewoonten een smallere kaak krijgt, waar vaak geen plaats meer is voor een nieuwe kies. Uit het onderzoek blijkt verder dat het krijgen van een verstandskies in de bovenkaak tot meer depressieve gevoelens leidt dan in de onderkaak.

Een de Rilde en Petra Achtien: Dolblij dat we zwanger zijn.

Advertentie

Zwaanzinnige Aanbiedingen!

Genève	649,-	347,-
St. Petersburg	915,-	497,-

2e ALLEEN DEZE WEEK
TRAININGSPAK
HALVE PRIJS*
*van adviesprijs
*van goedkoopste trainingspak
DAKA
INFO: 010 - 465 42 11

TELEF
FAMI
SPOR
TV-PR
PUZZ
WEEK

Dealers te nieuwe xt op gebrui

Door Eric Stolwijk
DEN BOSCH - Xtc-pillen en andere party-drugs van twijfelachtige kwaliteit worden 'via pushers schaamteloos uitgetest op gebruikers'. Dat concludeert het

soor
deple
sterd
kom
moe
wat

Depressiviteit en (pogingen tot) zelfdoding bij jongeren

*'de verstandskies als interacterende haard'
(basis bio-regulatiesysteem)*

Uit recente onderzoeken uitgevoerd door de Rijksuniversiteit te Leiden, de Erasmus Universiteit te Rotterdam in samenwerking met Keesings Uitgeversmaatschappij en het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (NIBUD), blijkt dat 5% van de middelbare scholieren beweert wel eens een poging tot zelfdoding te hebben ondernomen. Dat bovendien een op de vijf jonge mensen zegt het serieus te hebben overwogen, baart de gemeenschap en de (geestelijke) gezondheidszorg in het bijzonder, terecht ernstige zorgen.

H. A. Solleveld

Dat de problematiek van de verstandskiezen is toegenomen is mede te danken aan de evolutie die ervoor zorgde dat de kaken smaller zijn geworden, waardoor de ruimten voor de derde molaren zeer zijn beperkt.

In dit verband is het van belang te wijzen op 'stoornisactiviteit' in het menselijk organisme die een grote rol kan spelen bij de inductie van dergelijke klachten.

Het is van eminent belang om bij jongeren, bij wie een veranderd gedrag

wordt waargenomen, die zelf aangeven depressief te zijn of anderszins van emotionele labiliteit worden verdacht, altijd een onderzoek te laten uitvoeren naar de gebitsstatus van de verstandskiezen in het bijzonder.

De verstandskiezen kunnen, vanuit de biologische (tandheel-) en geneeskunde bezien, door hun ligging en dentitie een odontogene stoornisveld van de eerste orde zijn. De neurologische, humorale en hormonale interacties die uitgaan van bijvoorbeeld een geretineerde of geïmpacteerd verstandskies, blijken via ingewikkelde regelcircuits een grote invloed te hebben op organen en orgaan-systemen, dus ook op het hormonale systeem en daarmee op de psyche.

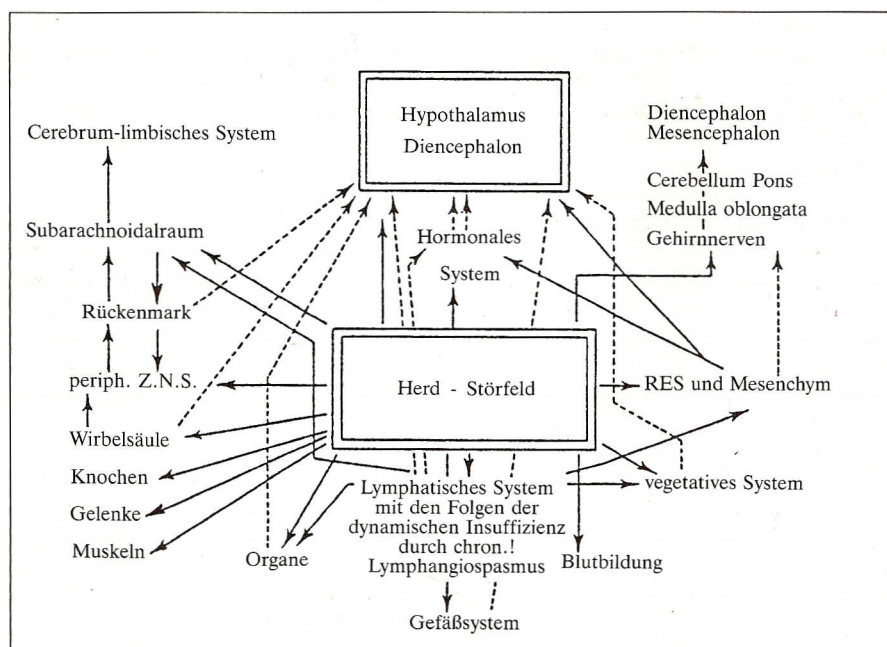
Met name Adler, Voll, et al. omschreven de 'Weisheitszahn' als 'Ungluckszahn'. In toenemende mate blijkt dat deze uitspraken niet geheel ten onrechte zijn gedaan.

*'Verstandskies.....
ongelukkigskies'*

Uit statistisch onderzoek is gebleken dat de odontogene storing kan worden aangemerkt als grootste 'haard'. De eerste tekenen worden zichtbaar in de puberteit bij de dentitie van de derde molaren.

Van eminent belang is ook te wijzen op de complicaties die optreden bij de geretineerde of geïmpacteerd verstandskies.

Voll beschreef uitgebreid interacties van odontonen en organen/orgaansystemen. Via meetprocedures is het hem gelukt de humorale, neurale en hormonale reacties zichtbaar te maken en in kaart te brengen. Later gevolgd door Sollmann, Angerer en Mastalier. Binnen dit artikel zal ik mij beperken tot de interacties van de verstandskiezen en het organisme.

schema volgens Dr. Med. R. Voll

Odontogene stoorveldactiviteit

De schade die een ontstoken (pustuleuze) kies of tand kan aanrichten is gevoelig bekend. Terwijl men vroeger de opvatting huldigde dat het effect van een ' focale infectiehaard' primair beruiste op toxische invloeden van hieruit afkomstige bacterieproducten, is men thans tot de overtuiging gekomen dat veeleer een allergische component (antigeen-antilichaamreactie) in het spel is, waarbij zeer weinig (afbraak)produkten (toxinen) vanuit een, niet tot klinische verschijnselen aanleiding gevende haard, reeds voldoende zijn om als antigenen/allergenen, maximale pathogene effecten te bewerkstelligen.

Voorbeeld:

Avitale elementen en wortelresten zijn grote tandhaarden. Bij het avitale element heeft veelal een wortelkanaalbehandeling plaatsgevonden. Het kanaal waarin de zenuw, bloedvaten en bindweefsel heeft gezeten is na het uitruimen afgesloten met een vulling zodat pathogene stoffen niet in de kaak kunnen indringen. Maar 'dode' elementen zijn niet echt dood. Alleen de zenuw is verwijderd. Het element zelf leeft en is met fijne kanaaltjes verbonden met het omliggend botweefsel en bindweefsel.

Daarbij komt dat na een zenuwbehandeling eiwitten vrij komen die zich als toxinen gedragen. Bottyan heeft reeds

vijftig jaar geleden aangetoond dat een endobehandeld element werkt als een antigeen. Hoe langer het endobehandelde element in het organisme verblijft, des te langer duurt de schadelijke invloed.

Nu blijkt dat ook andere, niet-infectieuze kaakaandoeningen kunnen leiden tot ernstige ziekten in het totale organisme. Vanuit de stoorveldtheorie is het duidelijk dat via de extracellulaire matrix en het vegetatieve netwerk grote regulatiestanden kunnen ontstaan.

Het basis bio-regulatiesysteem

De recente ontwikkelingen van kennis en inzicht in de moleculaire biologie, celbiologie, immuun- en neuro-biologie alsmede de complexiteit van het organisme als constructief, autoregulerend systeem, spelen bij nieuwe 'stoorvelldiagnostica' een grote rol. Hierdoor is meer inzicht ontstaan in de regelcircuits die in actie komen bij de handhaving van de integriteit van het systeem na het plaatsvinden van een bedreigende verandering.

Een levend organisme wordt cybernetisch beschouwd als een dynamisch, zelfregulerend systeem. In dit systeem zijn meerdere elementen op een of andere manier continu of tijdelijk, indirect of direct aan elkaar gekoppeld.

Het organisme kan derhalve worden beschouwd als een systeem met organen al interacterende elementen. De veel-

heid van organen staat garant voor vele fysiologische processen en productie van diverse stoffen, waarvan vele een rol spelen in de werking van een ander orgaan dan die waar ze worden geproduceerd.

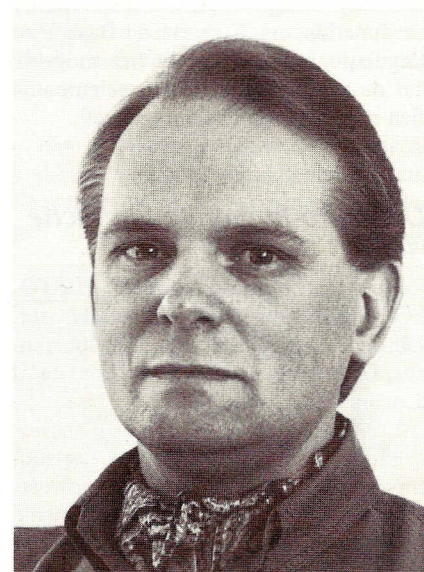
Een element van een systeem kan op zijn beurt weer als een systeem worden beschouwd. Dan is dit systeem opgebouwd uit subsystemen en eventueel sub-subsystemen.

Processen op celbiologisch en moleculair niveau

Veel ingewikkelder wordt de situatie als men de processen op celbiologisch en moleculair niveau bestudeert. Hier worden de processen immers nog veel gedifferentieerder. Ook op dit niveau blijkt dat een eenheid als cel niet uniform reageert op een prikkel maar een eigen interne afstemming vertoont die alleen te beschrijven is indien men de cel zelf ook beschouwt als een systeem van interacterende moleculen.

Op grond van o.a. de ontwikkelingsgeschiedenis van het menselijk embryo is het mogelijk het concept basis-bioregulatiesysteem nader in te vullen. Alle weefsels, organen en orgaansystemen van ecto- en endodermale afkomst danken hun differentiatie en vorming aan de mesenchymale elementen. Deze elementen zijn in meer of mindere mate ingebed in losmazig bindweefsel van mesenchymale afkomst. Dit losmazige en zachte bindweefsel is rijk aan macromo-

H. A. Solleveld

leculen van de extracellulaire matrix en aan cellen die ook in het volwassen stadium van het organisme tot differentieren in staat zijn.

Voorts treft men in dit weefsel ook een humorale component aan. Bloed- en lymfe-capillairen en cellen van het reticuloëndothelialesysteem waartoe ook het immunologisch apparaat behoort. Tevens eindigen in dit zachte bindweefsel de uiteinden van het vegetatieve zenuwstelsel.

De omgeving van de weefsel- en orgaancellen wordt dus bepaald door de trias:

- het zachte of losmazige bindweefsel
- het humorale systeem
- het vegetatieve systeem.

Vloeistofbewegingen

Dit 'Grondsysteem' (Pischinger) of Basis Bio-Regulatie Systeem onderhoudt de vloeistofbewegingen en uitwisseling van stoffen tussen cellen en bloed, het kent een depot- en stofwisselingsfunctie, neemt de zuur- en redox-regulatie voor haar rekening en daarmee de isotonie van de lichaamssappen en zorgt voor de ionen- en waterhuishouding. Voorts speelt het BBRS een uitermate belangrijke rol in de temperatuursregulatie en tenslotte kan de afweer tegen vreemde of ontspoorde lichaamselementen almede het regeneratief vermogen hieraan worden toegeschreven.

Via het BBRS kunnen dus alle cellen onderlinge interacties aangaan en via dit systeem kan het organisme worden afgestemd op de omstandigheden waaronder het functioneert. Kortom, dit Basis Bio-Regulatie Systeem maakt het mogelijk dat de veelheid van lichaamselementen zich manifesteren als een 'geheel'.

De neuro-humorale interactie van het stoorveld

Kellner stelt dat een stoorveld HISTOLOGISCH gezien een chronische ontsteking is van niet-afbreekbare substanties. Deze kunnen lichaamsvreemd en/of lichaamseigen zijn.

KLINISCH is het stoorveld een subchronische ontsteking van het bindweefsel, zonder of met zeer weinig lokale symptomen maar wel met een wisselende intensiteit, afhankelijk van secundaire

re belastingen, welke juist op ver verwijderde lichaamsdelen pathogeen kan inwerken.

CYBERNETISCH is het stoorveld een bron van chronische, subliminale irritatieve impulsen die met wisselende intensiteit cellulaire, humorale en neurale regelcircuits belasten.

De taak van een cybernetisch controlecircuit is de regulerende waarden van een subsysteem constant te houden. De constantheid van dit systeem wordt bewaakt door fysiologische regelmechanismen. De homeostatische regelsystemen behoren allen tot het gesloten type (closed loop system), waarbij het uitgangssignaal van invloed is op het ingangssignaal: er bestaat dus een terugkoppeling in de vorm van negatieve feedback.

Elk systeem handhaaft een bepaalde grootheid. Aan de ingang van het systeem bevindt zich een sensor, de 'waarnemer', van de grootheid, vaak in de vorm van een gespecialiseerd zintuigorgaan. Van hieruit wordt rechtstreeks of via zenuwvezels de informatie over het 'milieu interieur' doorgegeven aan het regelcentrum. Dan wordt deze input-informatie vergeleken met de 'instelwaarde' die bepalend is. In elk systeem is dus een zogeheten bio-constante vastgelegd. Als de inputgegevens afwijken van de gewenste instelwaarde zal er een uitgangssignaal worden gegeven, via zenuwvezels en/of hormonen. Deze prikkels/hormonen worden geleid naar de effector. De effector is het orgaan/orgaansysteem dat in staat is de hoedanigheid van het interne milieu te veranderen. Deze effector zal in actie blijven zolang de verstoring duurt.

Beïnvloeding door het totale regelsysteem

Men kan waarnemen dat effectoren die voortdurend actief zijn uiteindelijk, in positieve of negatieve zin, worden beïnvloed door het totale regelsysteem.

Als regel geldt dat de via de output van het systeem geactiveerde effector de verstoring van het interne milieu tegengaat. Naarmate de storing wordt opgeheven, neemt de input van het systeem af (negatieve feedback) tot de gewenste waarde van de betreffende eigenschap van het interne milieu weer is bereikt.

Het stoorveld zendt chronische, irritatieve, subliminale prikkels uit die eerst de lokale regelcircuits belasten. Wanneer er geen adequate compensatie meer plaats kan vinden door het organisme zal de negatieve feedback falen en treedt een positieve feedback op. Hierdoor wordt de cel refractair en zal zich onttrekken aan de continue informatiestroom en tot op zekere hoogte ook aan het corticale informatiesysteem. De refractaire zones blijven echter niet 'stom'. Zij vuren onregelmatige irritatieve impulsen af die een storing teweeg brengen.

De door het stoorveld veroorzaakte signalen zijn weliswaar beneden de prikkelrempelwaarde, maar daarentegen wel voortdurend. Deze subliminale prikkels zullen in de regel niet leiden tot lokale symptomen; echter door het cumuleren van de chronische signalen ontstaat een verhoogde, pathogene voortonisation in de ganglia. De prikkelrempelwaarde wordt hierdoor uiteindelijk verlaagd. Uit het voorgaande blijkt dat receptoren in dit gebied niet meer in staat zijn kleine fysiologische prikkels te geleiden met als gevolg een humorale starheid. De regelcircuits worden in een labiel evenwicht gebracht, zodat op een fysiologische prikkel een relatief overdreven inadequate reactie volgt.

Stoorveld/focale haard

Jarenlang onderzoek in diverse landen en uitgevoerd door tal van prominente onderzoekers hebben geleid tot de omschrijving van het 'focale haard'- en 'stoorveld'-begrip.

Er heerst nogal wat verwarring omtrent het begrip 'stoorveld'. Nauw gereleerde begrippen zijn onder meer 'focus', 'storingsveld' en 'interferentiegebied'. Pischinger verstaat onder een focus: 'chronisch veranderde weefselgebieden die storingen op afstand van meer algemene of lokale aard kunnen geven'.

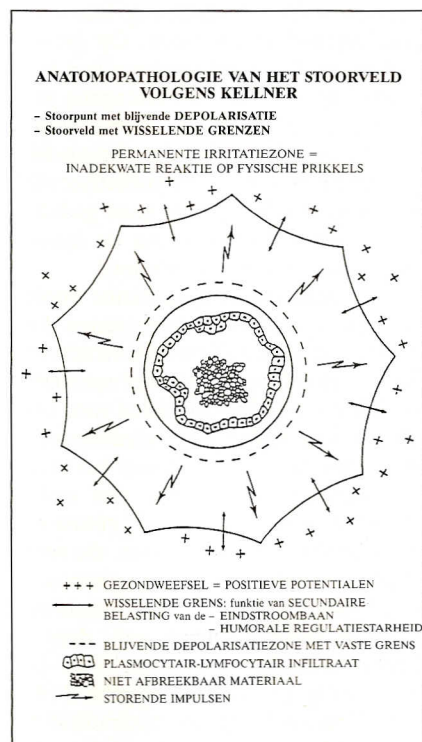
Scheidt past de benaming focus slechts toe bij lokaal, beperkte, subacute ontstekingsprocessen en wil de benaming stoorveld beperken tot het gebied waarin de storing is opgetreden.

Huneke suggereerde om de term interferentieveld/gebied te gebruiken wanneer het gaat om een pathogeen veranderd gebied dat een verstoring produceert van het vegetatieve netwerk, waar

door via de neurovegetatieve uitbreiding, in verder weggelegen structuren een pathologische situatie wordt veroorzaakt.

Uitgaande van de neurologische divergentie zullen bij het langer bestaan van een stoorveld steeds meer neuronen worden ingeschakeld. Hierdoor is het mogelijk dat kleine irritatiecentra lokaal geen klachten zullen geven en klinisch-medisch nauwelijks als oorzakelijke factoren worden onderkend.

Binnen de systeemtheoretische benadering geeft men als ' focale haard' de bron aan waar vanuit chronisch, irritatieve signalen worden afgevuurd die de sub (sub-)systemen belasten. Het neurosegmentale uitbreidingsgebied waarin het klachtenpatroon zich manifesteert noemt men het 'stoorveld'. Hiermee wordt het onderscheid van een 'focale haard' zichtbaar. Moeilijker is het deze verschillen in de praktijk consequent te onderscheiden en toe te passen.

Kenmerken stoorveld

Het stoorveld heeft drie kenmerken:

1. Het is de oorzakelijke factor van vele syndromen en aandoeningen.
2. De regionale conditionering zorgt voor het onderhouden van klachten door de neurosegmentale uitbreiding.

3. De chroniciteit is bepalend voor het overgaan van de 'acute fase' in de 'chronische fase', mede door de hierboven vermelde interacties. Het autoreguleringsmechanisme is ontspoord of totaal geblokkeerd.

In het licht van de pathofysiologie vertoont een stoorveld in de beginfase, ondanks de neurosegmentale uitbreiding, een reversibel karakter. Doch in de loop van maanden kan, vooral door bijkomende belasting en verminderde weerstand van het omgevende weefsel, zeker op afstand, een regulatiestarheid ontstaan die kan leiden tot irreversibele pathologische veranderingen. Het klachtenbeeld van de patiënt laat zich dan ook manifesteren in het totale organisme.

De geïmpacteerde of geretineerde verstandskies

Adler publiceerde uitvoerig over de problematiek ten aanzien van de ligging van de derde molaren. Alhoewel er veel literatuur bekend is omtrent ligging en dentitie-storingen is het pas de laatste jaren dat de 'werking op afstand' als 'haard' is onderzocht en beschreven.

Door zijn ervaringen als tandarts/onderzoeker heeft Adler voor het eerst in 1951 colleges gegeven aan de faculteit der geneeskunde van de Universiteit te Barcelona. Hij sprak over de verstandskiezen als de 'Patologia focal dentaria'.

Dat de problematiek van de verstandskiezen is toegenomen is mede te danken aan de evolutie die er voor zorgde dat de kaken smaller zijn geworden waardoor de ruimte voor de derde molaren zeer zijn beperkt.

Buiten het fysiologische, neurale prikkelingssyndroom dat reeds uitgaat van de moeilijke dentitie door gebrek aan plaats, is er het gevaar voor 'haard- en stoorveldactiviteit' binnen het basis bio-regulatiesysteem. De geretineerde verstandskiezen in de bovenkaak geven veel minder vaak, in vergelijking met de onderste derde molaren, nauwelijks lokale klachten. Maar schijn bedriegt. Als haard/stoorveld is de uitwerking, pathologisch gezien, vernietigend.

Het is van belang te weten dat de ernstigste haard geen aanleiding geeft tot pijnklachten. Daarom is het zo moeilijk de oorzakelijke factoren te lokaliseren en om anderen, die niet thuis zijn in deze

materie, te overtuigen dat de interacties worden geïnduceerd via regelcircuits die het totale basis bio-regulatiesysteem in dysbalans brengen.

Cerebrale structuren

Bij irritatie van de bovenste derde molaren zijn volgens Dr. R. Voll meerdere stoorveldactiviteiten meetbaar.

In de puberteit kunnen zich voor het eerst 'epilepsie-gelijke aanvallen' voordoen. Dit is een beeld dat bij dentitie difficiles en/of bij de impactie kan voorkomen. Bij genuïner epilepsie is aangetoond dat door de haardwerking van het 8e odontoon in de bovenkaak een verergering van de klachten kan voorkomen. Toename van de frequentie van aanvallen en intensiteit zijn beschreven.

Gemoedstoestand

Nu terug naar de negatieve invloed op de gemoedstoestand van de puber. Het optreden van o.a. inactiviteit, negatieve stemmingen, zwaarmoedigheid en 'depressiviteit' zijn waargenomen. Door extractie van het odontoon verdwenen de klachten.

Induceren en versterking van psychopathologische aandoeningen zoals storingen in gevoelsleven, levensvreugde en toename van introvertiteit. In deze gevallen is het mogelijk het klachtenpatroon te doorbreken en te verminderen door sanering van het stoorveld.

Het optreden van angsten voor het eerst in de puberteit, anorexia alsmede lusteloosheid en tenslotte een grote beïnvloeding van het limbische systeem.

Het limbische systeem is een verzamelmeter voor een aantal, nauw samenhangende, voornamelijk mediaal gelegen hersenstructuren. Het bestaat uit

Dat 'stoorvelddiagnostiek' en de eliminatie van 'haarden' aantoonbaar goede resultaten geven, niet verworpen mag worden, omdat men de werkwijze van die onderzoeks- en behandelingsmethodiek niet begrijpt, is duidelijk.

(Prof. dr. G. Kloosterman
Universiteit van Amsterdam, 1983)

delen van het diencephalon, waaronder de hypothalamus, de mediale zijde van de temporale schors, de onderzijde van de lobus frontalis en de onderkant van de mediale zijde van de gehele hemisfeer (gyris cinguli, vlak boven het corpus callosum).

Dit systeem is onder meer verantwoordelijk voor de endocriene en vegetatieve-nerveuze, psychische regulaties. Dit fylogenetische oudste gedeelte van de hersenschors regeert ook over de affectieve component van de sensorische gewaarwording en motoriek. (bijvoorbeeld agressief gedrag, huilen, lachen, etc.)

Uit onderzoek is gebleken dat diverse aandoeningen en klachten voortkomen uit de gebitsstatus. Er is sprake van zogeheten 'kettingreacties' die te maken hebben met de interne relaties die de odontonen neurale, humoraal en hormonaal met diverse organen en orgaansystemen aangaan. Hierbij dient men rekening te houden met de neurologische 'overlap'. Dat wil zeggen dat indien het 8e odontoon als haard kan worden aangemerkt ook de relaties van het 7e element kan worden betrokken in het klachtenbeeld.

Conclusie

Over oorzaken van depressiviteit en zelfmoordpogingen is nog weinig bekend; wel is zeker dat er sprake is van een combinatie van endogene, erfelijke en biologische factoren.

Uit praktijkervaringen met jeugdige, emotioneel labiele, depressieve patiënten is telkens weer gebleken dat er sprake was van de pathologische interactie van het 8e odontoon in relatie met psychogene storingen. Deze groep van jongeren valt op bij onderzoeken naar depressiviteit en (pogingen tot) zelfdoding, omdat het klachtenpatroon gelijktijdig met de dentitie van de derde molaren, in versterkte mate, optreedt.

Uiteraard geldt een gelijke problematiek voor klachten bij oudere patiënten. De gebitsstatus speelt bij de inducering en conditionering van vele aandoeningen een grote rol.

Bij elk stoornisonderzoek* is het noodzakelijk de gebitsstatus op 'haarden' te onderzoeken.

*) Voor uitgebreide informatie met betrekking tot stoornisonderzoek kunt U dagelijks contact opnemen met

Tel./Fax: 035 - 60 15369

Literatuurlijst

'Herdgeschehen und Zytoplasmatische Therapie'; Dr. W. Koestler, 1984.
'Het Basis Bio-Regulatie Systeem'; Dr. R. van Wijk, 1989.
'Depressie'; W. A. Nolen en O. J. Rafaelsen, 1985.
'Silicium als kernelement in het Basis Bio-Regulatie Systeem'; Dr. M. Bottu, 1990.
'Interactie van het Stoorveld'; Dr. H. A. Solleveld, 1987.
'Wechselbeziehungen von Odontonen und Tonsillen zu Organen, Storfeldern und Gewebesystemen'; Dr. R. Voll, 1977.
'Lehrbuch der Neuraltherapie nach Huneke'; Dr. P. Dosch, 1986.
'Allgemein Erkrankungen durch Störfelder'; Dr. F.

Adler, 1983.

'Odontogene Herde und Störfaktoren'; Dr. J. Thomsen, 1985.

'Immunologische Aspekte in der Zahn, Mund und Kieferheilkunde'; Dr. O. Mastalier, 1989.

'Electrodermaal en Matrix Onderzoek'; Dr. R. van Wijk, Dr. F. A. C. Wiegant en Dr. J. E. M. Souren, 1990.

'Neuraltherapie nach Huneke' (Freudenstädter Vorträge 1987 - 12e Band); Dr. J. P. Dosch, 1988.

'Herdgeschehen-Komplexgeschehen'; Dr. Manfred Eder, 1977.

'Das System der Grundregulation'; Dr. A. Pischinger, 1988.

'Schema's Fysiologie'; Dr. B. van Cranenburgh, 1980.

'Fysiologie van de mens'; Dr. J. A. Bernards en Dr. L. N. Bouman, 1974.

'Oral Radiology'; Dr. P. W. Goaz en Dr. St. C. White, 1987.

'Wegwijs in de neuraltherapie'; Dr. F. Mertens, 1986.